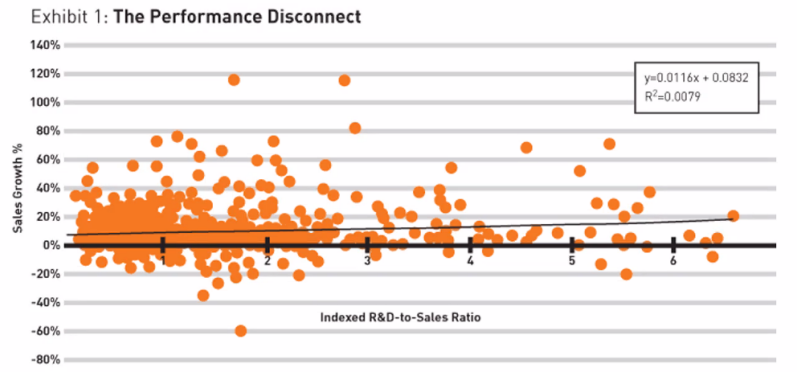

2022'de en çok ambalajlı zeytinyağı ihraç eden ilk 10 firma: Verde Yağ, Kozmopolitan Gıda, Savola Gıda, Eraydın Tarım Ürünleri, Alhatoğlu Zeytincilik, Ticaret ve Sanayi Kontuvarı Türk AŞ, Yonca Gıda, Nejat Atalan, Poyraz Zeytinyağı ve Küçükbay Yağ.

Bülent Gümüş: ArGe büyümeye katkı sağlamıyor. Inovasyon (değer katan yenilik) büyümeye katkı sağlıyor:

ArGe bütçesini artırmak sorunları çözer mi?

Global Innovation 1000 firmalarında, ArGe harcama seviyelerinin, satış büyümesi, karlılık ve firmanın piyasa değeri gibi ekonomik parametreler üzerinde **anlamli bir etkisi yok**.

Aralık 2023

© Dr. Bülent Gümüş

Hayatta kalan şirketler güçlü olanlar değil, değişime uyum sağlayan şirketlerdir, hatta değişime liderlik edenlerdir.

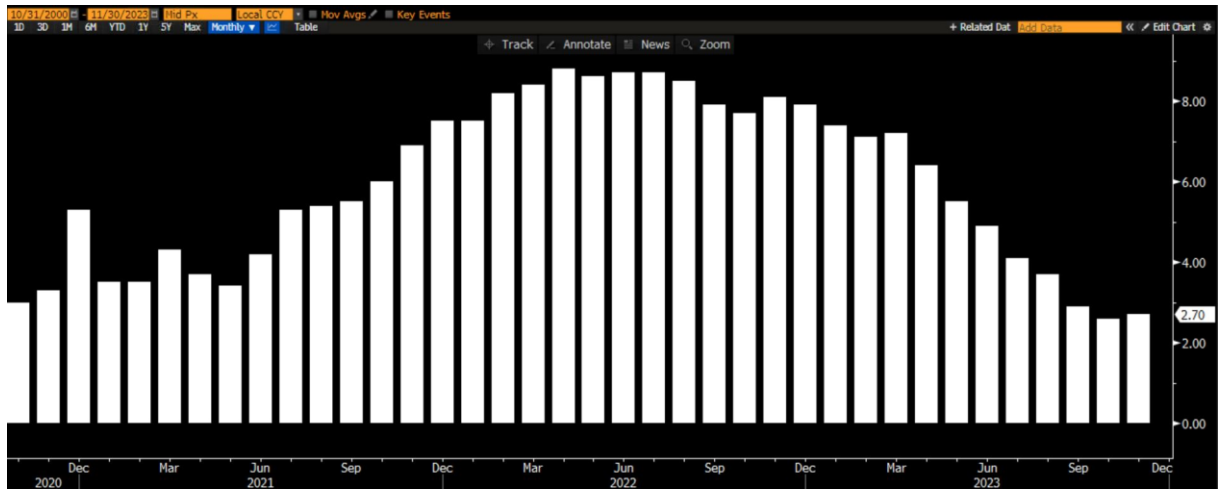
Müşteri ne ister: “Henry FORD; Eğer müşteriye ne istediklerini sorsaydım; bana daha hızlı at istediklerini söylerlerdi.” Dolayısı ile müşterinin neye ihtiyacı olduğunu ve hatta olacağını ve hatta müşterinin güncel talebinde olmayı bulmak ve vermek gerekir.

İç girişimcilik çok önemlidir: şirketin içinde bazı projeler şirket içi girişimci arkadaşların yönetimine verilerek inovasyon gerçekleştirilmelidir. Yaratıcı fikirler ancak işinden zevk alan çalışanlardan gelir.

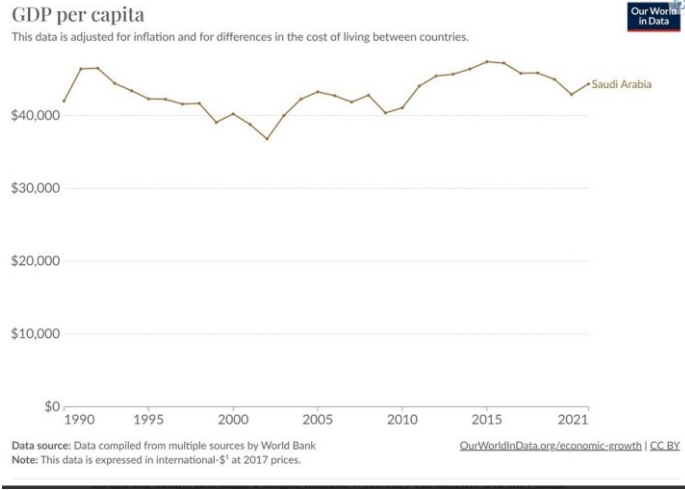
Inovasyon geliştiren çalışanlara: öngörülen veya gerçekleşen net faydaya göre belirlenen bir minimum bir de maksimum ödül tutarı belirtilmelidir. Ödül "kabul edilen" her fikre verilir. Yani fikrin uygulanması pek çok başka etkene bağlıdır. Uygulanması gelecekte olacak olsa dahi geçerli ve kabul edilen fikirler ödül almalıdır.

Şant Manukyan: Aşağıdaki grafikte Amerika'da iş değiştirenler ve aynı iş yerinde çalışmayı sürdürenler arasındaki ücret artışı makasının (iş değiştirenlerin çok daha yüksek ücretlerle yeni iş bulabilme imkanlarının) çok net bir daralma ile normalleşme sürecinde olduğunu görebilirsiniz. Petrol ve ücret artışlarına bakarak stagfasyon senaryolarını öne çıkartanların 1970ler dönemi ile kurdukları paralellikler çok yüzeyseldi. Petrol kaynaklı baskı ortadan kalktı, şimdi ücret kaynaklı olası bir enflasyon baskısının da azaldığını görüyoruz.

Almanya endüstriyel üretimi yıllık bazda % 3.5 geriledi. Avrupa açık hava endüstri müzesi olmaya doğru hızla ilerliyor. Dün Çinli bir "kaynak" AB'nin Çin'den ithal edilen elektrikli araçlara başlattığı soruşturmanın önüne geçebilmek için Çin markalı araç üretimi Avrupa'ya kaydırabileceklerini belirtti. Her durumda Çin elektrikli araçlar atağı ile Almanya'ya büyük darbe vuracak.

Suudi Arabistan büyümesi de eksi 4.4% oldu. Petrol sektöründe daralma yıllık bazda 17% olarak gerçekleşti. Suudi Arabistan, tıpkı BAE gibi, petrole olan bağımlılığını azaltmaya çalışıyor. Ancak aşağıda gördüğümüz üzere ülkede kişi başına gelir 35 yıldır artmıyor. Böyle bir ortamda düşük petrol geliri işlerin sadece ekonomik değil sosyal anlamda da çirkinleşmesine neden olabilir. Suudi Arabistan üretim artışına gitmek zorunda kalacak ve bu artışı yavaşlama döneminde yapacağı için fiyatların çakılması riskini yaratmış olacak.

Türkiye’de “Yönetim Kurulu’nda Kadın” Araştırma Sonuçları açıklandı: Borsa İstanbul’da (BIST) kote olan 517 şirketin yönetim kurulunda kadın üye oranı %17,9 ve bu 517 şirketin sadece 23’ünde CEO kadın.

•Şirket yönetim kurullarına ilişkin diğer bir veri de şöyle: yönetim kurulu üye sayısı, ortalama 7 ve SPK kurallarına uygun şekilde bunun %30’u bağımsız üyelerden oluşuyor Tüm yönetim kurulu üyelerinin sayısı 3.449 iken, bunun 617’si (%17,9’u) kadın üye.

Tüm yönetim kurulu üyelerinin erkek olduğu şirketlerin sayısının “0” olması hedefi üzerinde çalışıyor. Ancak Türkiye’de yönetim kurulu pozisyonlarına ve üst düzey yöneticilere daha fazla kadın getirme konusunda daha hızlı ilerleme kaydedilmesini zorlaştıran hususları iyi analiz etmek lazım; bunlar arasında BIST’teki aile şirketlerinin oranının yüksek olması da var. Genellikle aile şirketlerinin değer sistemine hakim olan eğilim nedeniyle, kadınlar halefiyet planlamasında (succession planning) sıklıkla göz ardı edilir. SPK tarafından önerilen halka açık şirketlerde kadın yönetim kurulu üyelerinin minimum %25 olması kriteri, BIST 100 şirketlerinin ancak %24’ünde karşılanmış durumda (BIST Tüm şirketlerinde bu oran %29,8).

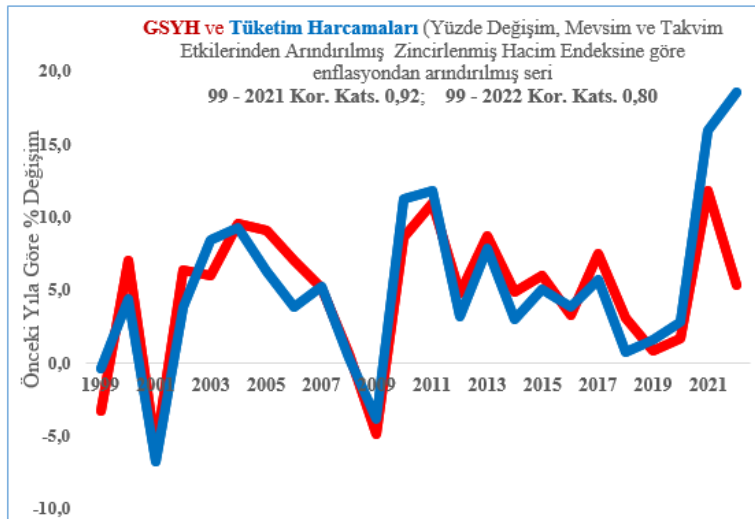
Oysa yapılan araştırmalar, yönetim kadrolarında kadın olan şirketlerin hem operasyonel hem de finansal (karlılık) olarak daha yüksek seviyede olduğunu ortaya koyuyor. Bain & Company ile EcoVadis’in ortak araştırması (Mayıs 2023) “ESG (çevre-sosyal-yönetişim) Çalışmaları Değer Yaratıyor mu?”; yönetim kademelerinde cinsiyet çeşitliliği bakımından sektörlerinde ilk %25’lik dilimde olan şirketlerin, en alt çeyrekte olan şirketlere göre yaklaşık %2 daha yüksek yıllık gelir artışına sahip olduğunu ve bu şirketlerin FAVÖK marjının de %3 daha yüksek olduğu sonucunu ortaya koymuş. ESG kriterlerinde önde gelen şirketlerin çalışan memnuniyeti oranları da yüksek; memnun çalışanlara sahip şirketler, daha hızlı ve karlı büyüyor. Ayrıca bu şirketler, hem yatırımcı (özel sermaye şirketleri – private equity) hem finansman bulma süreçlerinde; gerekli detay inceleme (due-diligence) aşamalarını daha çabuk ve olumlu sonuçlarla geçerken, finansman maliyetleri de daha düşük oluyor.

Société Générale, Çarşamba günü Lüksemburg merkezli bir borsa olan Bitstamp'ta tamamen avro ile desteklenen EUR CoinVertible adlı stablecoin'in (sabit coin) ticaretine başladı.

Neden önemli? Banka, bir kripto para borsasında kendi stabilcoin'ini piyasaya süren ilk büyük banka olacak. Bu hamle, geleneksel bir finans kurumundan geldiği için kripto para ticaretinde önemli bir adım.

Kripto paraların temeli merkezizetsiz, bir hükümet tarafından denetlenmeyen, vergilendirilmeyen bir yapıda olması. Bu durum aynı zamanda kripto paraların en zayıf yanı hakkınızı arayacağınız, arkasında bir banka, devlet, hukuk vb olan bir zemin yok. Şimdi ilk defa arkasında bir banka olan bir yapı gündeme geliyor. Ayrıca kripto işi % 90 Dolar bazında ve ilk defa Euro tarafını kuvvetlendirecek bir adım atıldı.

Mahfi Eğilmez: En basit biçimiyle anlatmamız gerekirse **aşağıdaki grafik bize 2022 yılında Türkiye'nin bir tüketim patlaması yaşadığını anlatıyor.** Bunun başlıca nedeni yazının girişinde değindiğim faiz düşüştür.

Faiz reel olarak negatif olduğunda insanlar tasarruf etmeyi bırakıp satın alma gücünü daha da kaybetmeden bir an önce ellerindeki parayı harcamaya yöneliyorlar (paradan kaçış.) Bu davranışlarıyla aslında o anda olmasa da ileride ihtiyaç duyacaklarını düşündükleri malları kredi kullanarak satın almaya çabalyorlar (öne çekilmiş talep.) Sonuçta bu iki davranış arzı aşan bir talep yaratıyor ve fiyatlar yükseliyor (talep enflasyonu.) Normal koşullarda fiyat artışlarının talep düşüşü yaratması gerekirken insanlar fiyatların sürekli arttığını görünce fiyatlar daha da artmadan bir an önce mal stoklamak amacıyla taleplerini daha da artırıyorlar. Böylece ilginç bir biçimde enflasyon talep artışının, talep artışı da enflasyonun nedeni haline geliyor (kısır döngü.)

Ege Zeytin ve Zeytinyağı İhracatçıları Birliği tarafından düzenlenen panelde, dökme ve varilli zeytinyağı ihracatına getirilen ihracat kısıtlamasının piyasayı bloke ettiğine dikkat çekildi.

Dökme ve varilli zeytinyağı ile prina yağı ihracatına yönelik getirilen tedbirler nedeniyle ürünlerde ihracat kısıtlamasının süresiz olarak uzatıldığını hatırlatan Er, "Türkiye 2022/23 sezonuna 50 bin ton zeytinyağı stokuyla girdi. Rekoltemiz ise 380 bin ton olarak hesaplanıyor. Afrin'den gelen yaklaşık 50

bin ton zeytinyağı dikkate alındığında 480 bin ton düzeyinde zeytinyağımız var. Zeytinyağı arzında panik olmasını gerektirecek bir durum söz konusu değil. Son üç yılda zeytinyağına dört kez getirilen ihracat kısıtlamalarının, amaçlandığı gibi olumlu bir etkisi kesinlikle olmadı. Bu kısıtlamalar, üretici ve mal tedarikçilerini beklenti içine soktu ve yeterli miktarda mal arzı olmadığı için piyasayı daha da bloke etti. Fiyatlar kısıtlama uygulamasından bu yana yaklaşık yüzde 30 civarında artış gösterdi” değerlendirmelerinde bulundu.

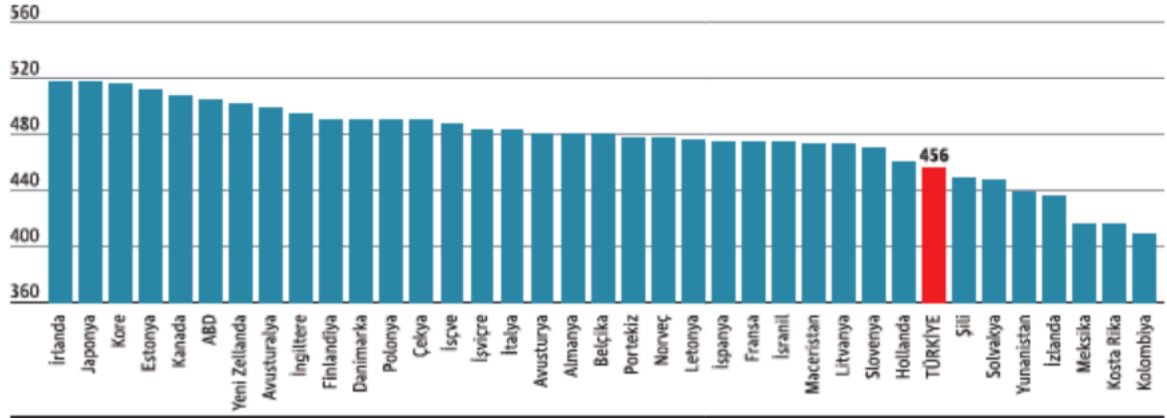
İhraç edilemediği için depolarda bekletilen zeytinyağlarının bozulmaya maruz kaldığını, yüzde 30’luk bir değer kaybı yaşandığını söyleyen Er, “Kısıtlama, hem iç piyasada hem de ihracatta hiçbir olumlu sonuç doğurmadı. Zor şartlarda kazanılmış olan birçok pazarı kaybetme noktasına geldik. İhracatımızın ve sektörümüzün daha fazla zarara uğramaması için kısıtlama kararları gözden geçirilmeli” ifadelerini kullandı. Üretimdeki rekor ile birlikte elde ettiğimiz başarıyla, toplam sektör ihracatımız 947 milyon dolara ulaştı. Önümüzdeki 5 yıllık süreçte ihracatımızı 2 milyar dolara çıkarmayı hedefliyoruz” diye konuştu.

Ekonomide şirketlerin (sermaye sahipleri) gelirleri artarken, bireylerin gelirleri azalmaya devam ediyor:

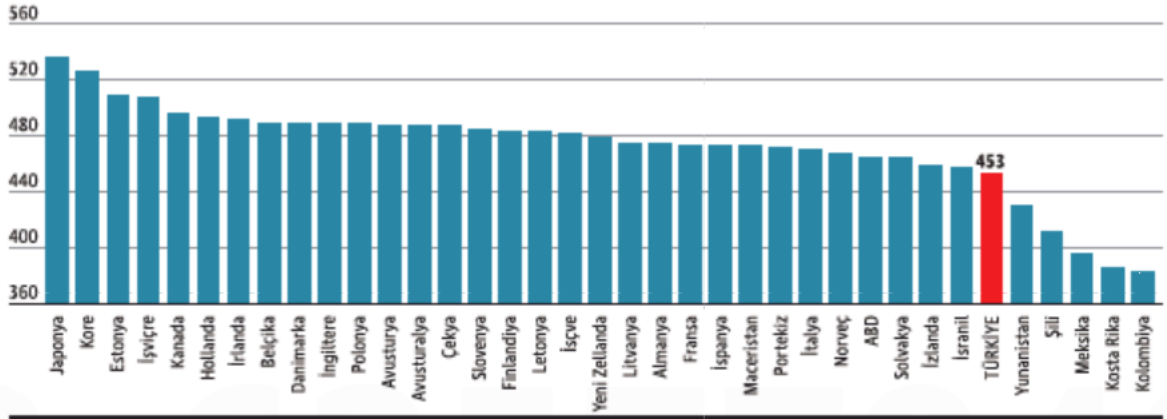
Eđitimde “okuma” ve “matematik”de yerimiz:

Grafik 3: 2022 PISA okuma ortalamaları

Kaynak: OECD

Grafik 4: 2022 PISA matematik ortalamaları

Kaynak: OECD